

Dos rapitencs a la Guerra del Rif

Eduard Sánchez
cronista cultural

Sembla que, històricament, el destí dels Borbons sigui l'exili. En el cas de Joan Carles I, -l'exrei, això d'emèrit no m'agrada gens- el seu exili, no sabrem si fou una decisió personal, del president del Govern o del seu fill Felipe. En tot cas, no ha sigut l'únic d'aquesta dinastia. Més dolorós va ser el del seu avi Alfons XIII, les causes del qual s'insereixen en una desgraciada guerra, quan l'embarcament de tropes catalanes a Barcelona va desencadenar la Setmana Tràgica; utilitzar armes químiques al Rif; el trist paper de l'exèrcit i la Corona; fets que desembocaven en la dictadura del catalanista Miguel Primo de Rivera, on no és estrany que el seu germà Fernando declarés i denunciés "la inmoralidad castrense" i que aquesta "produciría una verdadera catástrofe", tal com va succeir, on van morir 9.000 homes, que molts d'ells no sabien què feien al Marroc, i on Ab el-Krim va ser el veritable vencedor. Més enllà dels fets històrics, que qüestionen tant el rei com l'exèrcit, s'ha de destacar la tasca dels professionals de la Medicina, que van tenir un paper rellevant en unes condicions pèssimes, entre els quals el metge rapitenc Pau Cartanyà. El doctor Cartanyà, igual que el doctor Ildefonso Canicio, també rapitenc, van ser els veritables lluitadors contra el paludisme en el nostre Delta. Tant un com l'altre, des del dispensari de Sant Jaume d'Enveja van actuar amb amor, professionalitat i eficàcia per al desterrament de la malaltia. El doctor Cartanyà, destinat al Marroc, va demostrar, també, la seva vàlua com a metge; tot un estudiós de les malalties digestives i la seva perspicàcia i curiositat en molts temes relacionats en la salut el van portar a l'Institut Municipal d'Higiène de Barcelona. Va estudiar a París i Londres malalties relacionades amb la seva especialitat, entre altres la parasitologia, la tuberculosi i les patologies digestives. Qualsevol lector s'adonarà del perquè de la seva presència a la guerra del Rif. El meu oncle Modest Antó Talarn, avi del conegut empresari Joan Batiste Antó Juan (nebot de Sebastià Juan Arbó), també va estar lluitant a la guerra del Rif i va coincidir amb el Dr. Cartanyà, que ja es coneixien de la Ràpita. El meu oncle va estar destinat a Larache, on la coincidència amb el metge rapitenc va fer que incrementessin la seva amistat. El Dr. Cartanyà va fer quelcom excepcional en una guerra; un acte, una decisió que només està a l'abast de les persones. Que, més enllà dels salvapàtries, de guerres i de les misèries, com a professionals de la Medicina, la seva mirada va dirigida a la persona humana, intentant millorar la salut dels soldats i salvar les vides d'uns joves que mai havien d'haver abandonat les seves cases, els seus pares. Va advertir a molts soldats que de cap manera havien de beure el vi artificial que els donaven a l'hora de dinar, ja que contenia substàncies que els drogaven per a adquirir més força en els combats.

Vet aquí dos rapitencs a la guerra del Rif, que després del desastre d'Annual i la incompetència del seu 'mandamás', el general Manuel Fernández Silvestre, l'home que volia que els seus subordinats el tractessin de tu, on els seus oficials eren coneguts com 'los manolos', el general que deia: "*¡Olé, los hombres!*...".

El descredit d'Alfons XIII fou total i així començava una aventura que va desembocar amb la seva abdicació i el seu exili, talment com el seu net Joan Carles I. Arribat a aquest punt és bo oblidar una guerra dirigida per principiants i és bo recordar com dos rapitencs, lamentablement, hi van participar: el doctor Pau Cartanyà i el meu oncle Modest Antó Talarn.